

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

* Ένας ιαός έψάσται άμα
δειξη πως δι' εβόται την
αλήθεια - ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φου-
σκούς της κανόνες.
ΣΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ' * ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 26 ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ 1908 * ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘΜ. 2 * ΑΡΙΘΜΟΣ 315

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ. Οι συκοφαντίες του Μιστριώτη.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Δειλοί και σκληροί στίχοι.
(* Η προσευχή μου - Τό καράδι).
Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ. Λόγοι κι' Αντίλογοι (Τό Σου-
λιωτόπουλο - Η Σουλιωτοπούλα - Η Σουλιώτισσα - Σου-
λιώτες κι' Αρβανίτες - Η κληρονομιά - Τό Σουλι.
ΜΥΡΙΑΔΑ. Φιλικά γράμματα.
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θεατρικά - Έπιθεώ-
ρηση.
ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ. Οι κοινότητες (τέλος).
Γ. ΑΒΑΖΟΣ. Στόν Κάβο (συνέχεια).
Κ** Από τον έξω κόσμο - Η Τέχνη και η Έπιστήμη.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Βασή-Δάκης.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ - Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ - ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΟΙ ΣΥΚΟΦΑΝΤΙΕΣ ΤΟΥ ΜΙΣΤΡΙΩΤΗ

Στίς «Αθήναις» (23 Οκτωβρίου 908, σελ. 1, στήλ. 2) δημοσιεύτηκε ή ακόλουθη δήλωση του κ. Κρούμπαχερ :

Τήν μακροσκελή άπάντησιν του τακτικού καθηγητού κυρίου Μιστριώτου («Αθήναις» άρ. 2.158), ή όποια έπαναλαμβάνει τά ίδια χω- ρίς νά ανακαλέσθω, δέν καταδέχομαι νά συζη- τήσω, φειδόμενος του χώρου της έντίμου εφη- μερίδος ύμών και της ύπομονής των αναγνω- στών. Έν μόνον παρατηρώ. Είς τό τέλος του άρθρου αναφέρει ό κ. Μιστριώτης, ως κύριον έπιχείρημα, τό όποιον παρακάτω εκμεταλλεύε- ται έναντίον μου, τήν έπιτομένην φράσιν. «Ο σοφός άνήρ (δηλ. ό Krumbacher) έπιδυμεί ίνα ταπεινωθή ή γλώσσα των Έλλήνων εις δουλικήν, όπως παρασκευασθή εις Σλαβικήν δούλωσιν, και μυκτηρίζει τήν μεγάλην ιδέαν των Έλλήνων εν σελ. 491 της μεταφράσεως της γραμματολογίας. Δέν ήσαν οι χείριστοι των Έλλήνων φίλοι εκείνοι, οτινες τήν άνά- κτησιν της Κωνσταντινουπόλεως έδεώθησαν ως τήν άληθινήν άρχήν της Έθνικής δυνα- χίας. Διότι μετ' αυτής άνέζησε και τό φάντα σμα όπερ σήμερα καθιστά τους Έλληνας ά- χρησίτους σχεδόν εις τήν πρακτικήν πολιτικήν κτλ.»

Πρός ταύτα δηλώ, ου δλόκληρος ή φρά- σις αυτή έλήφθη, ουχι εκ της ειδικής μου έργασίας, αλλά εκ της συνο- πτικής Βυζαντινής ιστορίας του μακαριότου Gelzer (III 491 έλ. μεταφρ.) !! Έτόλμησε λοιπόν και πάλιν ό κ. Μιστριώτης, νά παραχαράξω, όπως και πριν, όταν άπέδωσε εις έμέ τήν φράσιν του Gelzer περί του τέλους της Βυζαντινής αυτοκρατορίας ! Τιοούτον σύ- σσημα κρίνεται μόνον του !

Μόναχον, 29 Οκτωβρίου 1908.

Κ. ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ

ΛΟΓΟΙ ΚΙ' ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΤΟ ΣΟΥΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟ

— Άντρα, ό γυιός μας πειά μεγάλωσε. Τρέχει στό δεκαπέντε. Κ' είν' άπρόφρχτος. Διψάει: στόν πόλεμο νάρθη. Κάθε πρωί και κάθε βράδυ μου κλαί- γεται τό παληκάρι μου. Μπροστά σου, από ντροπή, κρατιέται και σπαίρνει. Όμως κάθε φορά που ξε- κινάς, αυτό σπαράζει. Και πέφτει στην άγκαλιά μου και δέρνεται, σά νά βυζαίνω ακόμα και σά νά του άρνιωμα τό βυζι. Και φοβερίζει νά κλέψη τό καρποφύλλι του παππού του, τ' άγγιχτο, κατά τό λόγο σου, άπ' τον καιρό που τον έφαγε τό βόλι τό πικρό, κ' εκείνον. Και θά πάη μονάχος του νά κά- μη με τους Τούρκους πόλεμο. Κι' ό φόβος ό δικός σου μονάχά τονέ τρομάζει. Άλλοιώς ποιάς ξέρει τί θ' άποκοτούσε. Χάρη θά σου τό γνωρίζω κ' έγώ, κι' αυτός θά είναι ύποταγμένος σου, και δέ θά σέ βα- ρύνη. Στή θέλησή σου θά είναι πρόθυμος, σά σκλά- βος σου. Έτσι μονάχα θά γλυτώσω από τις κλάψες του. Παρ' τονε μαζί σου !

Η μάνα, ή άμαζόνα, βλέπει: τό γέρο της παρα- καλεστικά. Και κάποτε διανεύει: πονηρά του γυιού της. Αυτός σκυμμένο τό κεφάλι του κρατεί. Και κρύβει τήν παρθενική τήν ταραχή του άπ' τή ματιά του γέρου, που άυστηρά τονέ θωρεί και δέ μιλάει.

Και τήν αύγή τό παληκάρι τ' άγουρο, με τό ντουφεκι τό βαρύ στόν ώμο, με τ' άλαφρό τό πάτη- μα, με τό χαρούμενο τό καρδιοχτύπι και με τό φτε- ρούγιασμα του νού, άκολουθεί τό γέρο τον πολεμιστή και τον πολυπειρο. Κι' ό πόλεμος άρχίζει. Και τ' άγγριο τό παραγγι τον άντιλαλέι.

Ό γέρος τώρα δίνει όλο τό νού του στό παιδί, κι' άλημονεί τον πόλεμο. Και μιλεί στό παληκάρι τ' άπηχτο και τ' όδηγάει.

— Έδώ, του λέει, που σ' έφερα, δέ θέλω νά κμαρώσω τήν παληκαριά του. Δεξέ την άμα έρθη ή ώρα σου Όμως άψός μου φαίνεσαι. Τό αίμα σου δέν κρύβεται. Κρατάει από πηγή τρελή. — τώρα θ' άκούς ! Νά τό κοτρώνι. Κρύβε τά ζερβά σου. Ό δί- ξιος ό άγκωνάς σου μήν ξεπροβάλλη ! Τό ντουφεκι έτσι δέν τό κρατούν. Νά, έτσι. Και δέ δίνουν πρό σωπο γιομάτο στό σημάδεμα. Ό Αρβανίτης, εκεί, παραφυλάει. Και σου παίρνει και τήν τρίχα σου. Σκύψε ακόμα, πκλαβά ! Άϊτός τό μάτι σου. Άγροί κησες ; Άδειο ακόμα τό ντουφεκι σου ; Κι' όρθός ό λύκος του ; Χαρά σ' τον τον όχτρό σου άντίκρυ, που σέ σκιάζεται ! Έτοιμος ; Τό νού σου !

Όμως του κάκου οι πατρικές οι συμβουλές ! Πα-

ράφορο τό Σουλιωτόπουλο, με τό πρώτο κίνημά του, πριν άκόμα ρίξη τήν πρώτη ντουφεκιά, δείχνει τό πρόσωπο άσκεπο στόν Αρβανίτη. Και δέχεται τό βόλι στό μεσόφρυδο.

Η ΣΟΥΛΙΩΤΟΠΟΥΛΑ

Στής μάχης τον καπνό, που πνίγει τί λαγγάδι, ό Σουλιώτης όλα τάχει λησμονήση, πείνα και δίψα. Και τό Σουλι πέφτει ξέμακρα, και σά λησμονημένο είναι κ' εκείνο, τ' άχαρο.

Κ' εκεί που πολεμάει τό παληκάρι, άγλόκναιτο, μέρα και νύχτα, άκούει μια γνώριμη φωνή, που τον ξυπνάει. Λοιπόν τό Σουλι δέ χάθηκε, και ζή ! Κ' ήταν ή Λάμπη, ή άδερφή του νειού.

— Τί καλά μου φέρνεις, ώρη Λάμπη ;

— Ζεστή κουλούρα, ώρ' άδερφέ, που σου τή ζύμωσα με τά χεράκια μου, κ' ήμάννα τήν έψησε στην άθρακιά, μονάχη. Έλα νά φας μια ψίχα, και νά ξεποστάσης.

— Δέ μπορώ, καίμένη, νά παρατήσω τό ντου- φέκι.

— Αυτό είν' ή συλλογή σου, Νάση ; Έρχομαι γώ και σου κρατώ τον τόπο σου... Νά σουστρωτα. Και δός μου τό ντουφεκι.

Χαμογελάει ό άδερφός, ό καπνισμένος. Και δέν έχει ανάγκη νά μάθη τήν κορασιά πως πιάνουν τό ντουφεκι. Ό πόλεμος βαστούσε πάντα. Μί χέρι στα- θερό γιόμιζ' εκείνη και σημάδευε. Κι' ό άδερφός της παρατέρα έτρωγε ήσυχος, και μονάχά τήν πεί- να του άκουγε, τή θερσιμένη, μέσα του.

Κι' ό πόλεμος βροτούσε. Κ' εκεί ένα βόλι ήρθε κ' ήρε κατάστηθα τήν κορασιά. Κι' αυτή έκανε καρδιά και δέ μιλούσε. Τό αίμα πλημμύριζε τον κόρφο της. Η Λάμπη σημάδευε και τουφεκούσε.

— Έφαγες, Νάση ;

— Κοντεύω, ακόμα λίγο, Λάμπη.

Η κόρη ξανακώπησε δεύτερα, και τρίτα. Και τότε μ' ένα πήδημα τό παληκάρι βρήθηκε κοντά της. Άρπαξε τό ντουφεκι, κ' ήσυχο καθώς είχε τρα- βηχτή, ξανάρχισε τον πόλεμο.

Άμίλητη ή Σουλιωτοπούλα πήγε παραπίσω κ' έπεσε.

Κι' ό πόλεμος βαστούσε.

Η ΣΟΥΛΙΩΤΙΣΣΑ

Τό Μεσολόγγι πειά ειτάνε κλεισμένο. Κι' ό πό- λεμος δέν έπαυε, άγρυπνος, νύχτα και μέρα. Κ' ή φωτιά έκανε μιάν άλυσίδα, συγκερατητή.

Δύσκολα πειά μπορούσε βήθεια νά περάση ανά-

μεσα στους Αρβανίτες και στο Μεσολόγγι να καλωσοριστή. Μά καπου, εδω κ' εκεί, χύνονταν και περνούσαν, όμοιοι στην όρμη με λυκαγέλη, ότοι μέσ' την καρδιά τους είχανε σά δίκωπο μαχαίρι τών αδερφιών τή δυστυχιά και τό παράπονο.

Και μιάν αύγή, άζημέρωτην ακόμα, έφτασε στο Μεσολόγγι ο Γιώτη Γκιώνης, έδλαθος με τούς δικούς του. Και με τó φως τής μέρας, τής χαρούμενες στίς τόσες που περνούσαν άχαρες, Σουλιώτης με Σουλιώτη άλλαζανε φιλιά, κ' έκαναν πανηγύρι.

Τόμαθε κ' ή Μαλάμωνα, ή χήρα ή Καπετανισσα, που βρέθηκε κ' αύτή κλεισμένη με τούς άλλους, και μοίραζε τών άλλωνών τά βάσανα με τίς δικές της πίκρες. Επισκούφατη, έτρεξε στο Γιώτη Γκιώνη.

— Όρα καλή κ' εύλογημένη πούρθεσ ! τού φώναζε από μακριά. Ό γυιός μου πούναι ;

— Τόν άφησα στ' Αποκόρο, θεια, μ' άλλο μπουλουκι. Έχουν άνεμικό ντουφεκι. Και βαρουν τούς Τούρκους έπου τούς άντέσουν.

— Κ' έσύ πώς ήρθες ; Έχεις κανένα δικό σου 'ω στο Μεσολόγγι ;

— Όχι, για τήν πατρίδα, θεια Μαλάμωνα.

— Λοιπόν, τ' άδέρφια του είν' εδω, κ' αύτός γυρίζει τά βουνα ; Και τήν πατρίδα δέν τή συλλογάται ; Κ' έμένα μ' άρίνει να κυτάζω σάς και να σάς ντρέπωμαι ;

Σκληρή κ' άγριεμένη, σήκωσε τά χέρια άπάνου.

— Μή, θεια, μή τόν καταρίεσαι !

— Τήν κατέρα μου !

Όλοι έφριξαν. Τρεις μέρες πέρασαν και τρεις νύχτες με τόν πόλεμο που άγρίευε. Κ' ένα πρωί, Θεού χαρά, έγινε ανάπαψη. Αρβανίτης βγήκε άντίκρου και ζήτησε τή γριά Μαλάμωνα να ιδή και να τής μιλήσει. Έτρεξαν και τήν έφεραν άπάνου στα προχώματα.

— Γριά Μαλάμωνα, γυναίκα του Γιώργου του Μαλάμου, φώναζε ο Αρβανίτης, σε χαιρετάει ο γυιός σου ! Ηρθε να σε ιδή !

Κ' ύψω' ένα κοντάρι, μ' ένα κεφάλι άνθρώπου στην κορφή.

Αναταράχτηκε ή Μαλάμωνα.

— Παιδί μου, Πύλιε μου, έκραξε στριγγά. Τήν εύκή μου νάχης, έτσι, πκληκάρι τ' ήθελα ! Και σύ, άπιστε, πρέπει να πληρωθής, και σύ !

Άρπαξε από κάποιον ένα καρουφύλλι. Γονάτισε, σημάδεψε. Κι' ο Αρβανίτης έπεσε μαζί με τó κον-

τάρι. Έπεσε κ' ή γυναίκα σωριαστή, άψυχη στο χώμα κάτω.

*

ΒΟΥΛΙΩΤΕΣ ΚΙ' ΑΡΒΑΝΙΤΕΣ

Στό Μεσολόγγι τó πικρό, που πολέμαγε νύχτα και μέρα, πρώτος από τούς πρώτους ο Κίτσος ο Τζαβέλας βάσταγε τόν πόλεμο. Κι' ο Κίτσος, είχε έναν άντίμαχο. Είχε τόν Κιτσάκη, τ' όμορφό τó Σουλιωτόπουλο, παιδί δεκάξι χρονών, άνιψι άπ' τή γενιά του.

Γιά τόν Κιτσάκη παιγνίδι ήταν ο πόλεμος. Χαρές μονάχα και γλυκές λαχτάρες εύρισκε σ' αύτόν. Ήταν άγνό τó πκληκάρι, κ' ήταν άκμαθο. Κ' ήταν γραμμένο να χαθή από τήν άποκοτιά του που περνούσε κάθε όνορο, κ' έφτανε τήν άψηφισιά τή θεία του χαρομαγεμένου.

Μέσ' τó πολεμικό τó μάνισμά του, τραβώντας ίσα στον όχτρό, μιά μέρα βρέθηκε δλομόναχος άνάμεσα στους Αρβανίτες, που τόν είχανε τρομάξει. Τότε ζύπνησε. Σάν πεινασμένα άγρίμια τόν τριγύρισαν αύτοί. Και γελούσαν άσκημα. Μά ή όμορφιά κ' ή τρέλλα του έκοβε κάθε όρμη τους. Τά καρουφύλλα γυρισμένα κατ' αύτόν σωπούσανε.

— Δέν είσ' έσύ του Γιώργου Τζαβέλα τó παιδί ; ρώτησε ο κκαπετάνος τους θαμαζοντάς τον.

— Πολεμάτε, εγώ είμαι, είπ' ο Κιτσάκης έτοιμος στο θάνατο.

— Ήτανε πκληκάρι, ώρέ παιδί, μά έσύ θά τόν περάσης... Κάποτε με γλύτωσε άπ' τó θάνατο' σύρε, γύρισε στη μέννα σου !

Ό Κιτσάκης όμως άναψε. Τόχε για ντροπή να τού θυμάν τή μάνα ταν τέτοια στιγμή !

— Χτυπάτε, θά χτυτήσω ! είπε. Και τοιμάστηκε.

*

— Σύρε ! είπε ο Αρβανίτης.

Ανοιξαν τόπο να περάσει. Κ' έφυγε ο Κιτσάκης ντροπιασμένος. Ποτέ δέν πίστευε πως θάχε γι' αύτόν ο πόλεμος τέτοιο άξιαφο φαρμάκι. Να τού χάριση Αρβανίτης τή ζωή ! Δέν είχε ζεμακρήνη πολύ, κ' ένα ντουφεκι άκούστηκε. Κ' έπεσε σκοτωμένο τó παληκαρόπουλο.

Μανισμένος ο κκαπετάνος ο Αρβανίτης τράβηξε τó σπαθί. Κι' άρπαξε άπ' τά μαλλιά τόν άπιστο πουχε ρίξη

— Γικτι τόκαμες ; άγριος τονέ ρώτησε.
— Έχασα κ' εγώ τόν άδερφό μου...

— Πότε, κ' από ποιόν ;
— Χτές... από τó μπαρμπα του, τόν Κίτσο τó Τζαβέλα.

Με λύπη έβλεπε πάλι ο Αρβανίτης τó σπαθί στη θήκη.

*

Ο ΒΟΥΛΙΩΤΗΣ

Ό Γεροσουλιώτης μαζευε τόν πόνο του πολύν καιρό. Σί κανέναν όμως δέν ξεμολογόταν τó σκοπό του. Χρόνια ήταν παρασμένα που τούς ξέρωσε τó κύμα τ' άδικο τής μοίρας τής σκληρής, στο πράσινο άκρογιάλι τών Κορφών. Κ' ένώ οι άλλοι μ' άνθοδότανα γελούσανε τήν πείνα κεί τή σφοδρά τους, κ' ένώ βίασκανε κάποια παρηγοριά στα κάλλη του φιλόξενου νησιού, ο Γεροσουλιώτης είχε άλλος τó νοσού του. Όλημερίς άγνάντευε τά ξεροδούτικ τ' άντικρυνά. Κι' όλονυχτίς ο πάθος του, άγρυπνος, τόν πολεμούσε.

Κάποτε, βράδυ, γύρισε στο σπίτι χτυπημένος σάν από καινούρια σφοδρά.

— Ό άμοιρος εγώ, είπε, τί κατάρη μ' ήρε ! Ό Θεός μ' όργίστηκε !

Έκαμε τούς άλλους να τρομάζουν. Παιδιά κ' έγγονία τόν τριγύρισαν. Ό γέρος χτύπαγε τά στήθη του.

— Πάει τó Σουλι, φώναζε. Πάει παιδί !

• Έκλαψε, κ' ύστερα σώπησε βλοσυρός. Στά φιλικά τά λόγια ούτε και πρότεζε. Οι Σουλιώτες οι άμοιροι συνείθιζαν με τής πατρίδας τó χαμό. Η έλπίδα μοναχά περίσσευε άπ' τά παρασμένα τους. Ό γέρος έδειξε πεισ ύστερα να μαλακώνη. Έφαγε γελαττός, και πλάγιασε. Και τήν αύγή δέ βρέθηκε στο στρώμα του.

Με ψαροκάικι είχε περάσει στ' άκρογιάλι τó στεριανό. Βαστούσε τ' άρματα του, σά σε πόλεμο. Αδειος από κάθε άλλο φόρτωμα. Νηστικός, πειός ξέρι πόσο πλανήθηκε και που. Κάποτε νύχτωσε έζω από τó Σουλι. Και μπήκε στο χωριό άθώρητος, άν ύπαρχε κ' άλλη εκεί ζωή. Χαιρετάει τó Σουλι ο γέρος και δέν άντιχαιρετείται. Νά τά σπίτια τώρα τά γειτονικά, όλα βουθά ! Κι' άδεια κεί νεκρικά. Γυμνές χάσκουν αι θύρες τους και τά παραθύρια.

Μισόπνοος και ζαλισμένος άπ' τήν κοίρατη, ο Γεροσουλιώτης, θοροεί πως βρίσκεται σ' άλλο Σουλι, φανταστικό. Στάκεται και φωνάζει κανένα γείτονά του.

— Μωρή γεθεντισμένη ! Τώρα θά σ' τó κίνα κομμάτια να ιδής έσύ !

— Μαριώ θά τσακωθούμ' απόψε, θά γενούμ' από δυό χωριά !... Τί σου καναμε κ' είσαι κακιωμένη ;

— Μαριώ, για τó χατήρι μου θά κίτσης ! Τά παιδιά τήν τριγύρισαν, φράζοντας τó δρόμο, κ' ο Γιάννης, με τά περακάλικ, πέρασε θαρρετά τó χέρι στη μεσούλα της. Κείνη κοντοστάθηκε μιά στιγμή, σά να συλλογιζότανε, κ' ύστερα μονομιάς ξέφυγε, σάν πουλί, μέσ' από τά χέρια τους, τρέχοντας κατ' τó σπίτι της...

— Μήν τή στενοχωράτε !— είπ' ή κυρία Σεβαστή, σερβίροντας τόν καφέ—είναι λίγο πεισματάρικο, νευρικό κίρτσι, μά τó συμπαθώ για τίς άλλες χάρεις του... Σενα, Γιάννη, να μή σε ιδώ άλλη φορά να τής πιάσης τή μέση !

— Α ! τώρα νκί ! Αυτό θά πη μάνα σοβαρή !... Έτσι κ' ένας περνούσε μιά φορά τó ποτάμι με τó γαϊδούρι του και τού σίκωνε ψηλά τήν ούρα να μή βραχί !...

— Μήν κοροϊδεύεις, γιατρέ, τó σωστό είναι σωστό !... Δέ θέλω να βγκίνουν άπ' τά όρια... Κ' οι τρίλλιζες, θαρρώ, θά πάψουνε...

— Αυτό τó κορίτσι δείχνει πολλά, μά πάρα

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ'

— Βρέ τί πονοκέφαλος και κολοκύθια ! ..... Γιάννη ! βάλε τού κοριτσιού κρασί να κάνη κέφι... Στήν ύγιά σου, Μαριώ !

— Στήν ύγιά τής Μαριώς ! Βίβα !

— Έλα τώρα, πές τó τραγουδάκι...

— Δέ θά σάς τó πω καλά, μά τί να κάνω σάν τó θέτε... να με συμπαθάτε κιάλας !

Η Μαριώ, καθισμένη κοντά στην κυρά της, σήκωσε τó μαντύλι της, ξερόβηξε κ' άρχισε σιγανά να λέη κάποιο τραγούδι του χωριού της...

Βασιλικός πλατόφυλλος με τά σαράντα φύλλα,

*) Η άρχή του στον αριθ. 308.

μέσ' στην αλλη μου φύτρωσε χωρίς να τόνο σπείρω !

Τόν πούζα τή χαρουγή, με τή δροσούλα βράδυ, μά πέφτανε τά φύλλα του και χάθ' ή μυρουδιά του !

— Μαννούλα μ' πάει τó λούλουδο !

— Αίλιοι σου, δυχατέρα ! νερό δέν τó ποτίζουνε μόν δάκρυ, νύχτα μέρα !

Η σιγανή φωνή τής Μαριώς λίγωσε στο τέλος τρεμουλιαστή και τραβήχτηκε ψηλά, τριγύρω στα βουνα άντιλαλώντας, μέσ' σ' τής νύχτας τή σιγαλιά. Σά να ζύπνησε κάτι στην καρδιά της τó πονετικό τραγούδι, βουρκώσανε μονομιάς τά μάτια της και σηκώθηκε βιαστική να φύγη, κρύβοντας έτσι τά δάκρυα...

— Καλή νύχτα, κυρούλα, να με συμπαθάτε !

— Τ' είν' αυτά, Μαριώ ; Σ' έπιασ' έλογόμυγα ; μπά σε καλό σου, παιδί μου !— φώναξ' ο γιάτρος και τήν τραβούσε πó τó φουστάνι της...

— Άσε με, κύρ γιατρέ μ', θά μ' ξεσχίς' τó φουστάν', άσε με νάχης καλή ψυχούλα !

— Γειά χαρά σου, καπετάν Ζυγοῦρη! Καλῶς σὰς ἦρα κι' ὄλους σας!

Ἀπόκριση καμμιὰ. Νά και τὸ σπίτι τὸ δικό του! Νά τος κι' ὁ γεροπρίναρος ὁ φουντωτός, νά και τὸ ξεροπήγαδο στὴν πέτρινη αὐλή. Ὅμως ἡ θύρα εἶναι κλεισμένη. Ἀνοίγει, βλέπει: στὴ γωνιά φωτιά ζωντανεμένη. Σὰ νῆχασε τὸ νοῦ του μόνη μιὰ στιγμή. Ἐπειτα δὴλ φανήκανε νὰ ξαστερώνουν. Καὶ τὸ ξαστέρωμά τους ἦταν ἡ τρίλλα του. Μ' ἀνοιχτόκαρδη ματιὰ κυτᾶζει γύρω. Στρωμένο τὸ παραγῶνι, κ' ἡ φωτιά λαμπρῆ τὸν κράζουν. Κ' ἔτοιμο τὸ τραπέζι, τὸ φτωχικό. Κάθεται σταυροπόδι καὶ τοιμάζεται νὰ πῆσῃ στὸ φαί, σὰ θεριὸ βλονήστικο. Καὶ τότε θόρυβος ἀκούγεται στὴν αὐλή. Τρεῖς Ἀρβανῆτες μπαίνουνε στὸ σπίτι. Στέκονται ξαφνισμένοι. Καὶ κρκοῦνε στὰ χέρια τ' ἔρματα.

— Τ' εἶστε σεῖς; ρωτᾷε ὁ γέρος ἦσυχά.

Δέ συλλογιέται τίποτε κακό. Κι ἄξαφνα δὴλ τὰ φαντάζεται. Κι' ὄρθος, καὶ φοβερός, σὰ σκιαχτρο, καθὼς εἶχε γίνῃ ἀπὸ τοὺς κόπους κι' ἀπ' τοῦ νοῦ του τὸν παραδαρμό, κρᾶζει στοὺς Ἀρβανῆτες.

— Ὄρε, τί θέλετε στὸ Σοῦλι ἰεσεῖς, σκυλιὰ; Τὸ Σοῦλι ψέματα εἶναι πῶς τὸ πῆρατε! Τὸ Σοῦλι ζῆ!

Κι' ὡς νὰ τραβήξῃ τὸ σπαθὶ ὁ Γεροσουλιώτης, ἔπεσε νεκρός.

*

Η ΚΑΗΡΟΝΟΜΙΑ

Ἡ γριὰ Σουλιώτισσα εἶπε νὰ πεθάνῃ παιὰ. Ἐθίωσε τὸ θάνατό της, σὰ νῆχε τὸ προμῆνυμά του ἀπὸ καιρό. Κι' ἀλήθεια, τὰ στερνά της εἰδείζαν πῶς ἦταν ἔτοιμη ἦσυχά νὰ τὸν καλοδεχτῆ.

Τὴν τελευταία στιγμή ἀνησύχησε. Δείλιασε μ' ἕναν τρόπο. Κάτι εἰδείξε πῶς εἶχε λησμονήσῃ.

Γύρω της, θυγατέρες καὶ γαμπροί, τὴν ἐκλαίγαν. Κι' αὐτὴ ἀνάλαβε ἄξαφνα. Ζήτησε τὸ μικρὸ τὸν ἔγγονά της. Κ' ἔβγαλε τοὺς ἄλλους ὄξω. Τὴν ὀλοστερῆ της τὴ βουλή θὰ τοῦ παραδίνε, κ' ἦταν ἰσίσμη ἡ ἔτοιμοθάνατη. Κ' ἐνῶ ἄρχιζε τὸ παραλογπτό της, ἡ ματιὰ της ἔρεγγε καθαρῆ.

— Σ' ἰεῖνα, γυιέ μου, εἶπε, θέλω ν' ἀφῆσω τὴ διαθήκη μου τὴ μυστικὴ — κανεῖς νὰ μὴν τὴ μάθῃ! Εὐκὴ μου κ' ἡ κατάρρα μου, νὰ σηκωθῆς νὰ πῆς στὸ Σοῦλι. Πρῶτα θέλω νὰ σοῦ μολογήσω πῶς τὸ Σοῦλι θὰ λευτερωθῆ! Καὶ θὰ πῆς, ἀντάμα μὲ τοὺς ἄλλους τοὺς Σουλιώτες. Τότε, ἀφοῦ γονάτισῃς

πολλά, σημάδια ὑστερισμοῦ Παράξενο εἶναι πῶς και μέσα στὰ χωριά τὴ βρίσκει κανεῖς αὐτὴ τὴ παλαιαρῶστικα. Οἱ συγγίνητες οἱ εὐκόλες, τὰ συχνὰ γε νάτια, τὰ ξαφνικά κλάματα φανερώνουνε νεῦρα ξεκούρδιστα...

— Νά σοῦ πῶ, γιατρέ, δὲν τὰ ξέρω τὰ ὑστερικά της σημάδια μὰ νοιώθω κάτι ἄλλο πῶς πῆθα νό: τὸ κορίτσι μας εἶν' ἐρωτεμένο καὶ τίποτις περισσότερο! — εἶπ' ἡ κυρία Σεβαστὴ σκεφτικῆ καὶ σηκώθηκε πὸ τὸ τραπέζι.

— Γιά ποῦ, μὲ τὸ καλό; Νά φέρῃς πίσω τὴ Μαρῶ;

— Ὅχι δά! Δὲν τῶχω σκοπὸ νὰ τρέχω τὸ πῆσω της!... Τώρα ποῦ καλοφάγαμε καὶ καλόπιατε, σάν ἄρχοντες, δὲν κάνουμε κ' ἕνα περιπατάκο ἴσα μὲ τὴν πεζούλα; Καλὸ θᾶτανε, θαρρῶ, γιὰ τὴ χῶνεψη...

— Τί νὰ σοῦ πῶ, κυρία μου! Γῶ γιὰ νὰ χῶνεψω καλά, θέλω νὰ ξαπλωθῶ καμμιὰ ὄρα ἦσυχος, νὰ ραχατέψω, ποῦ λέν οἱ Τούρκοι γιὰ ἕνα γιατρό εἶναι κακό νὰ τὸ λῆῃ, τὸμολογῶ, μὰ τί νὰ κάνω ποῦ κακοσυνήθισα ἢ συνήθειαι πολλές φορὲς νικᾶει τὴ φύση!

— Ἐ! ἄς μένουμε, τὸ λοιπό, μὰ νὰ μὴν κοι-

νὰ φιλήσῃς τ' ἄγ ο χῶμα του, νὰ κάμῃς κατοχὴ στὸ σπίτι. Θὰ τὸ γνωρίσῃς ἀπὸ τὸ πουρνάρι στὴν αὐλή. Μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἄλλως... καὶ τὸ σπίτι νὰ γκρεμιστῆκε, ἀλήθεια — νὰ τὸ βρῆς! Καὶ νὰ τὸ ξαναχτίσῃς στὰ παλιὰ του θεμέλια Ρωτῶντας, θὰ τὸ μάθῃς. Κάποιος παλιὸς θὰ μαρτυρήσῃ τ' ὄνομά του. Τὸ δικό μας τ' ὄνομα! Νά τ' ἀγιάσῃς πρῶτα, καὶ νὰ κατοικήθῃς. Οἱ Τούρκοι θὰ τὸ μόλεψαν... Νυφούλα ἦμουν ποῦ τ' ἄφησα νὰ πῆς!

Ἐπειτα νὰ ζητήτῃς τὰ χτήματά μας, ποῦ θ' ἀγρίεψαν τώρα καὶ θὰ θέρειψαν. Ἄν τᾶχη ξένος, θὰ τὰ πάρῃς μὲ τὸ χέρι σου, μὲ τὸ σπαθὶ σου! Θὰ ζητήτῃς καὶ τὸ διάφορό τους τόσα χρόνια. Ἄκουε; Εἶναι ἡ προίκα μου τὰ παλιοχώραφα, μὰ εἶν' ἀκριβὰ γιὰ σένα! Τέτοιαι εἶναι ποῦ εἶναι. Τὸν τόπο τὸν λέν Ἀστραπολάγκκο. Ἄπ' τ' ὄνομα θὰ τὸν γωρίσῃς. Θὰ καταλάβῃς μακαχός σου. Καὶ τὰ σημάδια θὰ σοῦ τὸν δείξουν ὀλοφάνερα. Στὴν ἄκρη εἶναι τὸ ρέμα, τὸ Στειρόρεμα. Καταμεσῆς σηκῶνεται ἕνας βράχος, Ἄνεμόδραχος. Ἐκεῖ ἀπὸ κάτου στάλιζαν τὰ γίδια μας, ποῦ ἐγὼ τὰ βόσκαγα κορίτσι. Τώρα ξένα θὰ ρημάζουν — νὰ τὰ διώξῃς! Κι' ἀπὸ πάνω ἄρχιζ μελίσσια φώλιαζαν. Ἐκεῖ σκαρφύλινα μικρῆ, καὶ τὰ τρυγούσα. Χιλιάδες ὀκάδες τὸ μέλι θᾶχει γίνῃ τώρα. Κ' εἶναι δικό σου ὄλο τὸ μέλι! Καὶ τὸ κερί. Ὅλα δικὰ σου θᾶναι! Μὲ τὴν εὐκὴ μου σοῦ τ' ἀρῶ. Καὶ σ' ἀρῶ γιὰ... μὴ λησμονήσῃς τίποτα... καὶ σῶπα...

Ἐπεσε ἀνάτομα καὶ παραδόθηκε. Τὴν τελευταία στιγμή σφράγισε μὲ τὸ δάχτυλο τὸ στόμα της. Ἦταν σημάδι στὸ παιδί. Τὰ μάτια της παιὰ σ' ἄλλον κόσμον βλέπανε.

*

ΤΟ ΣΟΥΛΙ

Παιδιὰ Μωραϊτάκια, περαστικά καὶ ταξειδιάρικα, τραγουδούσανε μίε' τὸ κρασοπουλεῖό, ὕστερ' ἀπὸ φαγοπότη. Στάθηκα νὰ τοὺς ἀκούσω. Ἦταν ἕνα τραγοῦδι ποῦ δὲν τῶξερα. Τραγοῦδι τοῦ Σουλιού, ἀπὸ κείνα τὰ παλιὰ, ποῦ τᾶσπειρε στὰ πέρατα ἡ Δόξα ἢ φτεροφόρα, ἡ ἴδια ποῦ ἔφερε στ' ἀφτιά μου καὶ τοῦτο τ' ἀπομεινάρι τ' ἀκριβὸ ἀπὸ τοῦ Μωραῖ τὴν ἄκρη. Σάν ἀντίλαλος ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ βαριά φυλακωμένους, ποῦ τὸν πλάκωναν κι' ἄξαφνα λευτερώθηκε; ἦταν καὶ τοῦτο τὸ τραγοῦδι τὸ κομματιαστικό. Ρεῖπιο ἀπὸ κόσμον ξεχασμένον.

Ἄφοῦ κόπηκε τὸ τραγοῦδι, ἔμεινε ἡ συντροφὰ

μηθῆς πάλι!

— Ἄ! Ὅχι δά! Νὰ πᾶμε σάν τὸ θῆς, δὲ θὰ χαλάσ' ὁ κόσμος! Τί ἄνεμο! Ἦρθε πεζός τόσο δρόμο καὶ θὰ φοβηθῶ δυὸ πατήματα;

— Στηρίξου, γιατρέ, πάνω μου, νὰ μὴν κούραζεσαι — τοῦπ' ὁ Κώστας.

— Βρέ, μασκαρᾶ, γιὰ τί μὲ παίρνεις ἐμένα; Γῶ κάνω, μωρέ, γιὰ πέντε σάν καὶ σὰς, κλωτσοκούδουνα!... Ἐλα, Σεβαστὴ, πιασε τὸ μπράτσο μου, νὰ ἰδοῦνε λεβεντιὰ τὰ παιδαρέλια σου!

— Λίγο λίγο — εἶπ' ὁ Γιάννης — θὰ κάνῃς κ' ἐργολαβία τῆς μάνας μου... τὰ μάτια σου τέσσερα!

— Νὰ γεράσετε καὶ νὰ ξεκουτιαθῆτε, παλιόπαιδα!

Ἡ κυρία Σεβαστὴ ἔπιασε τὸ μπράτσο τοῦ γιατροῦ καὶ κινήσανε σιγὰ, σιγὰ... σὰ φορτωμένες μαοῦνες! Πίσω τους πηγαίνανε τὰ παιδιὰ γελῶντας γιὰ τὸ καμάρι τοῦ γιατροῦ, ποῦ καρδονότανε σὰ γεροκόκκορος, μὲ μαθημένη τὴν οὐρὰ καὶ φαγωμένο τὸ λειρὶ του! Πῆραν τὸ δρομάκι τῆς κημουδιάς, ἔχοντας ζερεθὰ τὰ κατάχλωρα πλάγια τοῦ βουνοῦ, τὰ σκεπασμένα μὲ τὰ σκίονα, καὶ δεξιὰ τὴ μαριόλα θάλασσα, ποῦ μὲ λαχτάρια παραδόθηκε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ φεγγαριοῦ. Ἀντίκρου λαμποκοπούσανε στὴ

συλλογιμένη λίγο. Μπῆκα τότε κ' ἐγὼ μίεσ. Κάθισα σιωπηλός, ἐλπίζοντας τοῦ τραγοῦδιού τ' ἀπόσωμα. Ἐλπίδα γελασμένη. Μὲ τοῦ τραγοῦδιού ἀκόμα τὸν ἀχὸ στ' ἄφτιά τους, οἱ χωριᾶτες μιλούσανε ψυχρά.

— Κατὰ ποῦ πέφτει αὐτὸ τὸ Σοῦλι; ρώτησε ἕνας τους.

— Ἐγὼ ἀκούσῃ ἕνα χωριό, Σοῦλι, κάπου, στὸ Μωραῖ, εἶπ' ὁ ἄλλος.

— Κάπου βρίσκεται κατὰ τὴ Ρούμελη, ἄλλος ἀποκοιήθηκε.

— Τὸ Σοῦλι γράφεται στὴν ἱστορία, βρέ παιδιὰ, εἶπ' ὁ λογιώτατος τῆς παρέας. Δὲν τῶχετ' ἀκουστά; Ποῦ πέφτει δὲ θυμάμαι... Ἐπὺ δὲν ξερεῖς νὰ μᾶς πῆς ποῦ βρίσκεται τὸ Σοῦλι;

Ὁ λογιώτατος ρωτοῦσ' ἐμένα.

— Χάρηκα τὸ τραγοῦδι σας, μωρὲ παιδιὰ, εἶπα γῶ. Τί ὀμορφιά γιομάτο καὶ τί λεβεντιὰ! Νὰ σὰς ρωτήσω, ἀπὸ ποῦ εἴσαστε;

— Μωραῖτες, εἶπαν ὄλοι.

— Γειά σας, καὶ καλὴ ὄρα στὸ ταξεῖδι σας. Εἴσαστε γιὰ μακριὰ; Ὅσο θυμάστε τὸ τραγοῦδι αὐτό, δὲ θὰ χαθῆτε. Καὶ τὴν πατρίδα δὲ θὰ τὴ λησμονήσετε.

— Ναι, ἀλλὰ δὲ μᾶς εἶπετε γιὰ τὸ Σοῦλι...

— Τὸ Σοῦλι, στὸ τραγοῦδι βρίσκεται... ἄλλοῦ παιὰ δὲ θὰ τ' ἀπαντήσετε. Ὄρα καλὴ, μᾶρα παιδιὰ, ποῦ λησμονήσατε τὸ Σοῦλι. Καλὰ διάφορα στὸ μακρινὸ ταξεῖδι σας, πικιδιὰ Μωραϊτόπουλα!

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τὸ μόνον πατριωτικόν

Τὸ μόνον εἰλικρινές

Τὸ μόνον Ἑλληνικόν

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΗΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100,000 ΔΡΧ.

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΚΑΗΡΩΣΕΙΣ

26 Ὀκτωβρίου καὶ 31 Δεκεμβρίου 1908

σειρὰ τῆς Κόρινθος τὰ φῶτα, ἔχοντας ζερεθὰ τοῦ κανελιού τὰ φανάρια, κόκκινο καὶ πράσινο. Δεξιὰ ὁ Φάρος τ' Ἄη Νικόλα ἔλαμπε κ' ἔσθονε παιχιδιάρικα. Σιγὰ σιγὰ φτάνανε στὴν πεζούλα, καὶ κοτρώνα μακροῦλῃ καὶ στενῇ, χλωμένη στὴν ἄμμο, ζεπίτηδες, θρηρεῖς, γιὰ κάθισμα τριγύρω της ἔβλεπε ἄλλες πέτρες μικρότερες, καμμένες μερικὲς ἀπ' τῆς φωτιῆς τῶν ψαράδων, ποῦ καὶ στὴν ἄμμουδιὰ μαγερεύανε. Λίγο πῶς πάνω, στὴ ριζοβουνιὰ, ἀπλώνουνταν ἕνας σκίνος φερδύ, καὶ φουντωτός, σὰ χαλὶ καταπράσινο, τρωμένον καταγῆς γιὰ ξαπλωμα. Ὁ γιατρός κοντοστάθηκε στὴν πεζούλα λαχανοκμῆος καὶ τῆς ἔριξε γλυκειὰς μπτιές...

— Δὲν μπορῶ πῶς νὰ πᾶω πῶς πῆρα... Νὰ κάτσουμε δῶ, βρέ παιδιὰ, νὰ ξαποστασοῦμε...

— Ἄ! γιατρέ, γιατρέ! αὐτῆς εἶν' εἰ παλληκαριῆς σου; — εἶπ' ἡ κυρία Σεβαστὴ, παρκοτώντας τὸ μπράτσο του...

— Νὰ μὲ συμπαῆξῃ, κοκκῶνα μου! αὐτὸ τὸ παλιοστομάχι ἀπελπισιὰ εἶναι! Πᾶει πιά, βρέ παιδιὰ, γονάτισα!

— Δάσκαλε ποῦ διδάσκεις καὶ νόμο δὲν κρατοῦσες!

— Ἄστε με λιγάκι νὰν τὸν πάρω ἔδωας!